

RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1992 VAN DE GLASTUINBOUW- EN CHAMPIGNONBEDRIJVEN

December 1992

REFERAAT

RAMING VAN DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1992 VAN DE GLASTUINBOUW- EN CHAMPIGNONBEDRIJVEN

Boers, A.

Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO), 1992

Periodieke Rapportage 24-92

ISSN 0921-4267

19 p.

De glastuinbouw geeft in 1992 slechte bedrijfsresultaten te zien; met name de glasgroente- en snijbloemensectoren vertonen een sterk negatief beeld, maar ook de potplantensector is duidelijk in de rode cijfers gekomen. Voor de glastuinbouw als geheel is in 1992 sprake van een tekort van 11% van de kosten; de sectoren glasgroente, snijbloemen en potplanten hebben een respectievelijk tekort van 13, 10 en 5%.

In vergelijking met het tekort van 2% in 1991 is de situatie sterk verslechterd voor de glastuinbouw als geheel. Opvallend is de drastische teruggang van het bedrijfsresultaat van de glasgroentesector (in 1991 nog +3%).

De oorzaak van het slechte resultaat is een daling van de prijzen van de producten (11%); glasgroenten noteerden zelfs 20% lager en snijbloemen en potplanten 4% lager. Dit resulteert in een omzetverlies van 6,5% per bedrijf. Daarbij komt nog een kostenstijging van 2,5% per bedrijf.

Voor de champignonsector treedt in 1992 een verdere verslechtering op van het verliesgevendende peil van bedrijfsresultaten van 1991. Oorzaak is de daling van de champignonprijzen (7%) en hogere materiaal- en arbeidskosten. De productie neemt 11% per bedrijf toe, mede als gevolg van overgang van verse op doorgroeide of geënte compost medio 1992.

De kostentoeename is met ruim 9% per bedrijf belangrijk hoger dan de opbrengststijging (3%).

Voor 1992 wordt een verlies geraamd van 16% van de kosten (1991: verlies 11%).

Glastuinbouw/Champignonsteelt/Ramingen/Rentabiliteit/Inkomen/Nederland

---

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

INHOUD

	Blz.
1. INLEIDING	5
2. BEREKENINGSWIJZE VAN DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN	6
3. DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN PER BEDRIJFSTAK IN 1992	7
3.1 Groenten onder glas	7
3.1.1 Kosten	7
3.1.2 Opbrengsten	8
3.1.3 Bedrijfsuitkomsten	8
3.2 Snijbloemen onder glas	9
3.2.1 Kosten	9
3.2.2 Opbrengsten	9
3.2.3 Bedrijfsuitkomsten	10
3.3 Potplanten onder glas	10
3.3.1 Kosten	10
3.3.2 Opbrengsten	11
3.3.3 Bedrijfsuitkomsten	11
3.4 Totaal tuinbouw onder glas	11
3.5 Champignons	12
3.5.1 Kosten	12
3.5.2 Opbrengsten	13
3.5.3 Bedrijfsuitkomsten	13
BIJLAGEN	15
1. Raming van de wijzigingen in oppervlakte, opbrengsten en kosten per bedrijf in de groente-, de snijbloemen-, de potplantenteelt onder glas, de totale glassector en de champignonteelt in 1992; procentuele wijzigingen ten opzichte van 1991	16
2. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld., in de groente-, de snijbloemen-, de pot- plantenteelt onder glas en de totale glassector in 1992 in vergelijking met de resultaten in 1991	17
3. Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeids- opbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld., in de champignonteelt in 1992 in vergelijking met de resultaten in 1991	18

1. INLEIDING

Het hier gerapporteerde onderzoek is bedoeld om, mede ten behoeve van het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en het tuinbouwbedrijfsleven, inzicht te verkrijgen in de bedrijfseconomische resultaten van de glastuinbouw en de champignonenteelt in 1992. Omdat op dit tijdstip nog geen uitgewerkte LEI-boekhoudingen van de aan het rentabiliteits- en financieringsonderzoek deelnemende bedrijven beschikbaar zijn, moeten de resultaten worden geraamd.

Voor de glastuinbouw als geheel, voor de subsectoren glasgroenten, snijbloemen en potplanten onder glas, en voor de champignonenteelt is het geraamde gemiddelde netto-bedrijfsresultaat - het verschil tussen opbrengsten en kosten - per bedrijf weergegeven. Het netto-bedrijfsresultaat is tevens per f 100,- kosten uitgedrukt. Daarnaast is de gemiddelde arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer vermeld. De arbeidsopbrengst per ondernemer is samengesteld uit het netto-bedrijfsresultaat vermeerderd met de berekende vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer. Het ondernemersinkomen omvat de arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente.

De belangrijkste kostensoorten, de opbrengst en het netto-bedrijfsresultaat zijn tenslotte ook per eenheid teeltoppervlakte vermeld.

2. BEREKENINGSWIJZE VAN DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN

De ramingen zijn uitgevoerd aan de hand van de kosten- en opbrengstenontwikkelingen die in 1992 ten opzichte van 1991 zijn opgetreden. De cijfers van de bedrijfsuitkomsten in de genoemde respectievelijke bedrijfstakken in 1991 hebben hierbij mede als uitgangspunt gediend.

Informatie is ingewonnen omtrent de ontwikkeling van de landelijke veilingomzettingen in relatie met de wijzigingen in de landelijke arealen.

De ramingen van de kosten zijn gebaseerd op de gemiddelde prijsstijgingen van de afzonderlijke kostensoorten in 1992. Hierbij is tevens rekening gehouden met veranderingen in de verbruikte hoeveelheden.

De duurzame produktiemiddelen worden gewaardeerd op basis van de nieuwwaarde. Dit vormt tevens het uitgangspunt voor de vaststelling van de afschrijvings- en rentekosten van de duurzame produktiemiddelen.

Bij de berekening van de rente over het in de slijtende duurzame produktiemiddelen geïnvesteerde vermogen is een rentevoet van 6½% aangehouden (1991 7%). Over het in de grond geïnvesteerde vermogen is 2½% en voor de vlottende middelen is 8½% (in 1991 9%) rente berekend. De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en de meewerkende gezinsleden zijn op CAO-basis (inclusief werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd. In de berekende arbeidskosten van de ondernemer is geen beloning voor leiding en toezicht opgenomen.

Zowel bij de berekening van de kosten als van de opbrengsten is rekening gehouden met veranderingen in de gemiddelde bedrijfsstructuur, waardoor de aandelen van de verschillende kostenfactoren kunnen wijzigen. Dit heeft tot gevolg dat de procentuele kostenstijging per bedrijf kan afwijken van die per eenheid van oppervlakte. Ook met de opbrengstmutatie kan dit het geval zijn.

Een overzicht van de geprognostiseerde procentuele veranderingen van opbrengsten- en kostencategorieën, zowel voor de prijs- als volumecomponent, is opgenomen in bijlage 1.

3. DE GERAAMDE BEDRIJFSUITKOMSTEN PER BEDRIJFSTAK IN 1992

3.1 Groenten onder glas 1)

3.1.1 Kosten

Op grond van de ontwikkeling van de prijzen (1,5%) en hoeveelheden (-0,5%) van de ingezette produktiemiddelen is in 1992 ten opzichte van het voorgaande jaar een stijging van het kostenbeeld met slechts 1% per bedrijf te verwachten. Er is rekening gehouden met een toename van de oppervlakte glas met 1% per bedrijf.

Mede gelet op de nauwelijks toegenomen gemiddelde bedrijfsomvang wordt voor het geheel van de ingezette produktiemiddelen een lichte daling van de input per m² verwacht.

De prijs per eenheid ingezette produktiemiddelen steeg met 1,5%. Deze relatief kleine stijging is het gevolg van een stabiel prijsniveau van duurzame produktiemiddelen en een enigszins lagere berekende rentevoet. Aardgas was in 1992 gemiddeld over het jaar 3% goedkoper dan in 1991. De prijs van arbeid en overige kosten ligt hoger dan in 1991 (resp. 5 en 2,5%).

Het verbruik van aardgas op het gemiddelde glasgroentebedrijf ligt in 1992 naar schatting circa 4 tot 5% lager dan in 1991. Als gevolg van deze ontwikkelingen in prijs en verbruik van aardgas zullen de brandstofkosten in 1992 voor het gemiddelde bedrijf naar schatting 7% dalen.

Voor arbeid wordt per bedrijf 2,5% stijging van de kosten voorzien, hetgeen opgebouwd is uit een toename van de uurloonkosten met 5% en een licht gedaalde inzet van deze produktiefactor met 2,5%.

De jaarkosten van duurzame produktiemiddelen (gebouwen, kassen, installaties en inventaris) zullen met 1,5% toenemen in 1992. Deze verwachting is gebaseerd op het feit dat het prijspeil van deze produktiemiddelen in 1992 in het algemeen nauwelijks is gestegen, waarbij een aanzienlijke reductie van het investeringsniveau in vergelijking tot voorgaande jaren wordt verondersteld. Een andere oorzaak van deze kleine kostenstijging is de daling met 0,5 procentpunt (tot 6,5%) van de ingerekende rentevoet over het in kapitaalgoederen vastgelegde vermogen.

De overige kostencategorieën geven in totaliteit 4% stijging te zien per bedrijf, hetgeen opgebouwd is uit toename van zowel afleverings-, materiaal- en algemene kosten; de kostenstijging

---

1) Op het moment van het opstellen van de raming 1992 zijn de definitieve cijfers 1991 nog niet beschikbaar; derhalve zijn voor 1991 voorlopige uitkomsten vermeld.

bestaat uit 2,5% gestegen prijzen en verder uit een hoger gebruik.

3.1.2 Opbrengsten

De landelijke veilingomzet van kasgroenten 1992 zal naar verwachting ruim 15% lager uitkomen dan in 1991. Deze waardedaaling is vooral toe te schrijven aan een sterke prijsdaling (20%); hiertegenover nam de aanvoer met circa 7% toe.

Deze produktie is gerealiseerd op een vrijwel gelijk areaal (+1,5%) als in 1991, zodat er in 1992 opnieuw sprake is van een hogere produktie per m².

De meeste belangrijke produktgroepen laten hetzelfde vaak zeer ongunstige prijsbeeld zien: ronde tomaat (-30%); vleestomaat, rode en gele paprika (-23%); komkommer, radijs, aardbei (circa -20%); sla (-9%). Uitzonderingen zijn groene paprika (+7%) en aubergine (+12%).

De aanvoer van tomaat (rond en vlees) vertoonde weinig verandering ten opzichte van 1991; een kleine stijging vond plaats bij groene paprika, aardbei en radijs (6-8%); komkommer nam toe met 10% en rode paprika 16%. Aubergine liep met 3% terug, maar grote daling had plaats bij sla (-17%).

Opnieuw is er sprake bij de diverse gewassen van een hogere produktie per m².

Op bedrijfsniveau wordt een daling van de geldelijke omzet verwacht van 15%. Bij een toename van de bedrijfsomvang met 1% daalt het opbrengstniveau per vierkante meter met 16%.

3.1.3 Bedrijfsuitkomsten

Bij de verwachte afname van de opbrengsten per bedrijf met 15%, die optreedt bij een weliswaar kleine kostenstijging (1%), treedt een aanzienlijke verslechtering op van de rentabiliteit in 1992. In 1992 treedt een grote "ruilvoet"-verslechtering op (prijsverandering van resp. input en output bedraagt resp. +1,5 en -20%); de bruto-produktiviteit verbetert in 1992 echter wel (toename volume van resp. kosten en produktie zijn resp. -0,5 en +6%).

De rentabiliteitsdaling wordt dus geheel bepaald door de opgetreden ruilvoetverslechtering, die nog enigszins beperkt wordt door de toegenomen bruto-produktiviteit.

Het netto-bedrijfsresultaat wordt in 1992 geraamd op negatief 13% van de kosten (in 1991 +3%). De bedrijfsuitkomsten zijn zodanig dat de opbrengst in belangrijke mate onvoldoende is om de geldende beloningsniveaus van de ingezette produktiemiddelen te dekken. Per vierkante meter bedraagt het tekort in 1992 bijna tien gulden.

De arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer is voor 1992 berekend op gemiddeld negatief f 3.700,- respectievelijk f 9.800,-. In 1991 waren deze bedragen f 100.200,- respectievelijk f 119.000,-.

De uitkomsten van de glasgroentebedrijven zijn weergegeven in bijlage 2.

3.2 Snijbloemen onder glas 1)

3.2.1 Kosten

De ontwikkeling van prijzen (2%) en hoeveelheden (1%) van de produktiemiddelen veroorzaakt een kostenstijging van 3% per bedrijf. Hierbij is aangenomen dat de gemiddelde bedrijfsomvang met 1% toeneemt. Dit betekent dat de kosten per m² in 1992 met 2% gestegen zijn. Deze beperkte kostenontwikkeling hangt samen met vrij stabiele kosten van duurzame produktiemiddelen en lagere brandstofkosten. In 1992 wordt een daling van de brandstofkosten verwacht van 7,5% per bedrijf; enerzijds door een lagere gemiddelde gasprijs over het jaar gezien (-3%), en anderzijds door een daling van het verbruik (-4,5%), in verband met gunstige weers-omstandigheden.

De belangrijke kostenpost arbeid neemt ook in 1992 weer verder toe (7%); deze toename bestaat vooral uit een uurloonkostenstijging (5%), aangevuld met enige uitbreiding van de inzet van arbeidskracht (1,5%).

Het gemiddelde prijspeil van duurzame produktiemiddelen vertoont in 1992 nauwelijks enige wijziging ten opzichte van 1991; verder heeft de gehanteerde lagere rentevoet (verlaging met 0,5% tot 6,5%) een drukkend effect op deze kostencategorie.

Voor de overige kosten (materialen, aflevering en algemene kosten) wordt een stijging voorzien van 4,5% per bedrijf zowel als gevolg van grotere aanwending als hogere prijzen.

3.2.2 Opbrengsten

De landelijke omzet van snijbloemen zal in 1992 naar schatting circa 2% lager zijn dan in 1991. Hoofdoorzaak hiervan is een lager prijsniveau (ruim 4%); de aanvoer van snijbloemen ligt 3% boven die van 1991. Gelet op het ongewijzigde areaal, is er per oppervlakte-eenheid opnieuw sprake van produktiegroei.

Het snijbloemenareaal is ten opzichte van 1991 in 1992 niet gewijzigd. Enige daling trad op bij anjer, freesia en gerbera; chrysanth, anthurium, orchidee en alstroemeria gaven enige uitbreiding te zien.

Het merendeel van de snijbloesoorten kende een slechtere prijsvorming dan in 1991, vooral gerbera, chrysanth en tulp.

Deze ontwikkelingen worden bevestigd door de gang van zaken op de individuele bedrijven die behoren tot de steekproef snijbloemen van het rentabiliteits- en financieringsonderzoek.

---

1) Zie noot op pagina 7.

Voor deze snijbloemenbedrijven wordt rekening gehouden met een prijsdaling van 4% en een toename van de fysieke productie per bedrijf met 4%.

De totale bedrijfsopbrengst (inclusief berekende aanwas van vaste plantopstanden) zal vermoedelijk gelijk zijn aan die in 1991. Per vierkante meter komt de bedrijfsopbrengst in 1992 uit op circa 77 gulden.

3.2.3 Bedrijfsuitkomsten

Door het ontbreken van opbrengstverbetering die de kostenstijging zou moeten compenseren, treedt een verdere verslechtering op van het rentabiliteitsniveau van de periode 1989 t/m 1991. Een niet onbelangrijk deel van de beloningsaanspraken voor de ingezette produktiemiddelen wordt niet gehonoreerd vanuit de opbrengsten. Het netto-bedrijfsresultaat wordt in 1992 op een negatief niveau geraamd van -10% van de kosten (1991: -7%). Deze -10% kan worden vertaald in een tekort van bijna negen gulden per m². In 1992 treedt een "ruilvoet"-verslechtering op (prijsverandering van input en output zijn respectievelijk +2,5 en negatief 4%); daarnaast is de bruto-productiviteit enigermate toegenomen (toename volume van kosten en productie zijn respectievelijk 1 en 4%).

Op grond hiervan wordt in 1992 een gemiddelde arbeidsopbrengst per ondernemer van f 22.900,- geraamd (f 37.100,- in 1991). Het gemiddelde ondernemersinkomen per ondernemer komt dan uit op f 33.000,- (in 1991 f 52.000,-).

De uitkomsten van de snijbloemenbedrijven zijn weergegeven in bijlage 2.

3.3 Potplanten onder glas

3.3.1 Kosten

De kostenstijging in deze sector is ten opzichte van 1991 gemiddeld op circa 5% per bedrijf geraamd (1,5% prijsstijging en 3,5% hoger verbruik van produktiemiddelen). Hierbij is aangenomen dat de gemiddelde bedrijfsgrootte met 5% toeneemt.

De toename van de kosten doet zich voor in alle belangrijke kostencategorieën, behalve bij brandstofkosten. Voor brandstof wordt 3% kostendaling verwacht als gevolg van een lagere gasprijs (gemiddeld op jaarbasis) bij een zelfde verbruik per bedrijf.

Voor arbeid wordt een stijging voorzien van 8%, die veroorzaakt wordt door een 5% toename van de kosten per uur en 3% meer uren.

De jaarkosten van duurzame produktiemiddelen nemen 3,5% toe, als gevolg van uitbreiding en vernieuwing van het productie-apparaat. De geraamde kostenstijging wordt enigszins beperkt door

het nauwelijks gewijzigde prijsniveau van de investeringsgoederen, terwijl daarnaast uitgegaan is van een wat lagere (berekenende) rentevoet.

Voor de toename (6%) van de verzamelcategorie "overige" kosten (materialen, aflevering en algemeen) zijn zowel hogere prijzen als groter verbruik verantwoordelijk.

3.3.2 Opbrengsten

Volgens de Landbouwtelling is het areaal pot- en perkplanten in Nederland in 1992 met 3% toegenomen. Daar een niet onbelangrijk deel van de potplanten niet via de veiling wordt afgezet, is de laatste niet geheel maatgevend voor de ontwikkeling van de geldopbrengsten van het gemiddelde bedrijf. De veilingomzet geeft slechts een indicatie. Er kan een omzetniveau op de veilingen verwacht worden dat (bijna) gelijk is aan dat in 1991. De aanvoer steeg met bijna 3,5%, welke voor 4% lagere prijzen werd verkocht.

De gestegen aanvoer in 1992 is nauw gekoppeld aan de areaalontwikkeling. Per oppervlakte-eenheid is nauwelijks sprake van groei; in termen van omzet dientengevolge is er sprake van een daling per m².

Per bedrijf wordt een produktietoename verwacht van 5%, en een omzetverbetering van slechts 1%.

3.3.3 Bedrijfsuitkomsten

Gegeven de hiervoor beschreven ontwikkelingen in kosten en opbrengsten wordt voor 1992 een versnelling van de dalende tendens in het rentabiliteitsniveau van de afgelopen jaren verwacht. Het gemiddelde netto-bedrijfsresultaat wordt geraamd op negatief 5% van de kosten (1991: negatief 1%).

Op grond hiervan kan de arbeidsopbrengst per ondernemer op circa f 37.100,- worden geraamd (1991: f 67.700,-). Het ondernemersinkomen per ondernemer zal dan naar schatting f 53.300,- bedragen (1991: f 90.000,-).

De uitkomsten van de potplantenbedrijven zijn weergegeven in bijlage 2.

3.4 Totaal tuinbouw onder glas 1)

Om tot een totaal beeld van de glastuinbouw te komen worden de hiervoor behandelde groepen - groenten onder glas, snijbloemen onder glas, en potplanten onder glas - gecombineerd.

Op grond van de ontwikkelingen in de onderliggende sectoren wordt voor de glastuinbouw in totaliteit een afname met 6,5% ver-

---

1) Zie noot op pagina 7.

wacht van de opbrengst per bedrijf, terwijl de kosten met 2,5% stijgen ten opzichte van het voorgaande jaar; de gemiddelde bedrijfsomvang neemt toe met 1,5%.

Relatief de grootste kostenstijging doet zich voor bij de factor arbeid (5%) als gevolg van hogere loonkosten per uur bij ongewijzigde inzet van de hoeveelheid arbeid per bedrijf. In 1992 wordt een daling van de brandstofkosten verwacht van 7% per bedrijf; enerzijds door een lagere gemiddelde gasprijs over het jaar gezien (-3%), en anderzijds door een daling van het verbruik (-4%) in verband met gunstige weersomstandigheden. De toename van de jaarkosten van duurzame produktiemiddelen blijft beperkt tot 1,5%. De omvang van investeringsactiviteiten wordt verondersteld op lager niveau te liggen dan in 1991 en het gemiddelde prijspeil van duurzame produktiemiddelen vertoont nauwelijks enige wijziging; verder heeft de gehanteerde lagere rentevoet (verlaging met 0,5% tot 6,5%) een drukkend effect op deze kostencategorie.

De 6,5% lagere opbrengst voor het gemiddelde glastuinbouwbedrijf wordt geheel veroorzaakt door het lagere prijsniveau ten opzichte van 1991 (minus 11%); hiertegenover wordt een groei van de fysieke produktie verwacht van 5% per bedrijf.

De slechte prijsvorming van de produkten treft met name de glasgroentesector (-20%); de prijsdaling bij de snijbloemen- en potplantensectoren bedraagt 4% ten opzichte van 1991. Voor het gemiddelde glasgroentebedrijf leidt dit tot een opbrengstdaling van 15%, terwijl het opbrengstniveau van het gemiddelde snijbloemen- en potplantenbedrijf nauwelijks verschilt van dat in 1991.

Door deze ontwikkelingen van kosten en opbrengsten in de glastuinbouw treedt in 1992 een sterke daling op van de bedrijfsresultaten. Verwacht mag worden dat het gemiddelde glastuinbouwbedrijf in 1992 aanzienlijk verliesgevend heeft gewerkt. Het netto-bedrijfsresultaat (in % van de kosten) wordt voor 1992 geraamd op minus 11% (1991: minus 2%).

Op grond hiervan wordt in 1992 een gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer geraamd van f 14.200,- (1991 f 66.300,-). Het gemiddelde ondernemersinkomen per ondernemer komt dan uit op f 26.500,- (1991 f 83.800,-).

De uitkomsten van de totale tuinbouw onder glas zijn weergegeven in bijlage 2.

3.5 Champignons 1)

3.5.1 Kosten

Op basis van het prijsverloop en gebruik van de produktiemiddelen treedt in 1992 een stijging op in het totale kosten-

---

1) Zie noot op pagina 7.

niveau van bijna 10% per bedrijf. Bij de kostenraming is aangemen dat de gemiddelde bedrijfsoppervlakte niet verandert in vergelijking met het voorgaande jaar, zodat per m2 het totale kostenniveau ook met circa 10% toeneemt. Van grote invloed op de kosten en opbrengsten in 1992 is de overgang van verse naar door-groeide of geënte compost; dit is een ontwikkeling die medio het jaar plaatsvond op bedrijven die eerder verse compost gebruikten. Zonder deze bedrijfsstructurele verandering op een aanzienlijk deel van de bedrijven zou de kostentoeename beperkt gebleven zijn tot 1% per bedrijf. Extra verhogingen deden zich als gevolg hiervan voor bij de directe teeltmaterialen (22%), bij de arbeidskosten (8,5%) en bij de overige algemene kosten (3%).

Deze en andere oorzaken van kostenstijgingen staan hieronder voor de belangrijkste kostencategorieën vermeld.

De kosten van directe teeltmaterialen (compost, broed en dekgrond) zijn met een stijging van 26% belangrijker hoger dan in 1991. Naast de eerder genoemde overschakeling op andere compost met een hogere inkoopprijs per eenheid, is ook in het algemeen sprake van prijsverhoging van compost. Voor de arbeidskosten (ruim een derde van alle kosten) wordt een stijging van 12% verwacht. Naast de met de verandering van het teeltschema samenhangende extra arbeidsbehoeften, is het loonniveau 4% gestegen ten opzichte van 1991.

De berekende kosten van de duurzame produktiemiddelen (gebouwen, cellen en inrichting) zullen in 1992 6% lager zijn dan in 1991. Enerzijds wordt dit veroorzaakt door een sterk verminderd investeringsniveau en anderzijds door lagere rentekosten in verband met een daling van de ingecalculerde rentevoet met een half procentpunt tot 6,5% in 1992.

Voor de overige kostencategorieën (b.v. aflevering en algemeen) wordt - in totaliteit - een toename van 1% voorzien.

3.5.2 Opbrengsten

Aangezien niet alle champignons voor de veilingklok worden afgezet, hoeft de ontwikkeling in de veilingafzet (+8%) niet maatgevend te zijn voor het totale afzetgebeuren. Het betaalde areaal champignons is in 1992 volgens meetellingsgegevens met 1% toegenomen.

Voor de fysieke m2-productie in 1992 wordt een toename verwacht met 11% per bedrijf. Hiervan komt 9% voor rekening van de overgang van verse op door-groeide geënte compost medio 1992. De afzet vond plaats tegen lagere prijzen (-7%).

Op basis van deze prijs- en volumeverwachtingen zal de omzet van champignons met circa 3% per bedrijf stijgen.

3.5.3 Bedrijfsuitkomsten

Het jaar 1992 geeft een verdere verslechtering te zien van de rentabiliteit, die ook in 1990 en 1991 al onvoldoende was om vanuit de opbrengsten alle kosten te dekken.

Opnieuw is de matige prijsvorming oorzaak van het ongunstige beeld. In 1992 zal uit de opbrengsten naar verwachting voor iedere f 100,- kosten een tekort resulteren van f 16,- (1991: tekort f 11,-). Het gemiddelde netto-bedrijfsresultaat ligt daarmee op negatief 16% van de kosten. Per m² teeltoppervlakte bedragen (op jaarbasis) de totale kosten f 472,- en de opbrengsten f 395,-; het tekort bedraagt hierdoor f 77,- per m².

De arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer worden op gemiddeld negatief f 3.100,- resp. f 900,- becijferd (vorig jaar f 26.900,- resp. f 34.300,-).

De uitkomsten van de bedrijven met champignons zijn weergegeven in bijlage 3.

BIJLAGEN

Bijlage 2 Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld., in de groenté-, de snijbloemen-, de potplantenteelt onder glas en de totale glassector in 1992 in vergelijking met de resultaten in 1991 a)

	Groenten onder glas a)			Snijbloemen onder glas a)			Potplanten onder glas a)			Totaal tuinbouw onder glas a)		
	1991	1992	1991	1992	1991	1992	1991	1992	1991	1992	1991	1992
Glasoppervl., gem. per bedrijf (are)	107	109	105	106	99	103	110	111				
1. Uitkomsten												
a. per bedrijf												
kosten	839300	849100	883300	908300	1202400	1266500	902900	925900				
opbrengsten	864600	735100	818200	816900	1193100	1202500	883000	828300				
netto-bedrijfsresultaat	25300	-114000	-65100	-91400	-9300	-62000	-19900	-97600				
idem per f 100,- kosten	3	-13	-7	-10	-1	-5	-2	-11				
b. per ondernemer												
arbeidsopbrengst b)	100200	-3700	37100	22900	67700	37100	66300	14200				
ondernemersinkomen c)	119000	9800	52000	33000	90000	53300	83800	26500				
2. Uitkomsten per m2 Glasoppervlakte												
Kosten:												
rente en afschrijving	14,30	14,30	20,90	20,90	24,70	24,30	18,30	18,30				
brandstof	11,70	10,80	10,20	9,40	11,60	10,70	11,00	10,20				
arbeid	22,80	23,10	26,70	28,20	30,20	31,20	25,30	26,20				
overige kosten	22,40	23,20	26,40	27,30	55,40	55,90	27,70	28,60				
Totaal	71,20	71,40	84,20	85,80	121,90	122,10	82,30	83,30				
Opbrengsten	73,40	61,80	78,00	77,20	121,00	116,10	80,50	74,50				
Netto-bedrijfsresultaat	2,20	-9,60	-6,20	-8,60	-0,90	-6,00	-1,80	-8,80				

a) Op het moment van het opstellen van de raming 1992 zijn de definitieve cijfers 1991 nog niet beschikbaar; derhalve zijn voor 1991 voorlopige uitkomsten vermeld; b) Netto-bedrijfsresultaat + berekende kosten voor de hendersarbeid van de ondernemer; c) Arbeidsopbrengst + saldo berekende en betaalde rente.

Bijlage 3 Raming van de resultaten per bedrijf, de arbeidsopbrengst en het ondernemersinkomen per ondernemer in gld., in de champignonteelt in 1992 in vergelijking met de resultaten in 1991 a)

	Champignons	
	1991	1992
Teeltoppervlakte, gemiddeld per bedrijf (m2)	1470	1470
1. Uitkomsten		
a. per bedrijf		
kosten	632600	692900
opbrengsten	562200	579900
netto-bedrijfsresultaat	-70400	-113000
idem per f 100,- kosten	-11	-16
b. per ondernemer		
arbeidsopbrengst b)	26900	-3100
ondernemersinkomen c)	34300	900
2. Uitkomsten per m2 teeltoppervlakte		
Kosten:		
rente en afschrijving	79,70	74,90
brandstof	8,70	8,50
arbeid	160,30	180,20
compost, broed en dekgrond	95,90	121,20
overige kosten	86,00	86,90
Totaal	430,60	471,70
Opbrengsten	382,70	394,80
Netto-bedrijfsresultaat	-47,90	-76,90

a) Op het moment van het opstellen van de raming 1992 zijn de definitieve cijfers 1991 nog niet beschikbaar; derhalve zijn voor 1991 voorlopige uitkomsten vermeld; b) Netto-bedrijfsresultaat + berekende kosten voor de handenarbeid van de ondernemer; c) Arbeidsopbrengst + saldo berekende en betaalde rente.

In de reeks "Periodieke rapportage" zijn op dit gebied verschenen:

- No. 23-90 Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Nederland over 1990/91
- No. 21-90 Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1990
- No. 22-90 Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1990 (oogst 1990/91)
- No. 19-90 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1990 (oogst 1990/91)
- No. 18-90 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1990
- No. 20-90 Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1990
- No. 17-90 Rentabiliteit en financiering van de snijbloementeelt onder glas in Nederland over 1990
- No. 16-90 Rentabiliteit en financiering van de pot- en perkplantenteelt onder glas in Nederland over 1990
- No. 15-90 Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1990
- No. 24-91 Raming van de bedrijfsuitkomsten in 1991 van de glas- tuinbouw- en champignonbedrijven
- No. 26-91 Raming van de bedrijfsuitkomsten in 1991 van de bedrijven met groenteteelt in de opengrond, fruitteelt- en bloembollenbedrijven